

Můžeme jednat svobodně?

Sociologie

(Porodní asistentky – PS)

(Zdravotničtí záchranáři – PS)

(Všeobecné ošetřovatelky – PS)

Tomáš Doseděl
dosedel@fss.muni.cz

Můžeme jednat svobodně?

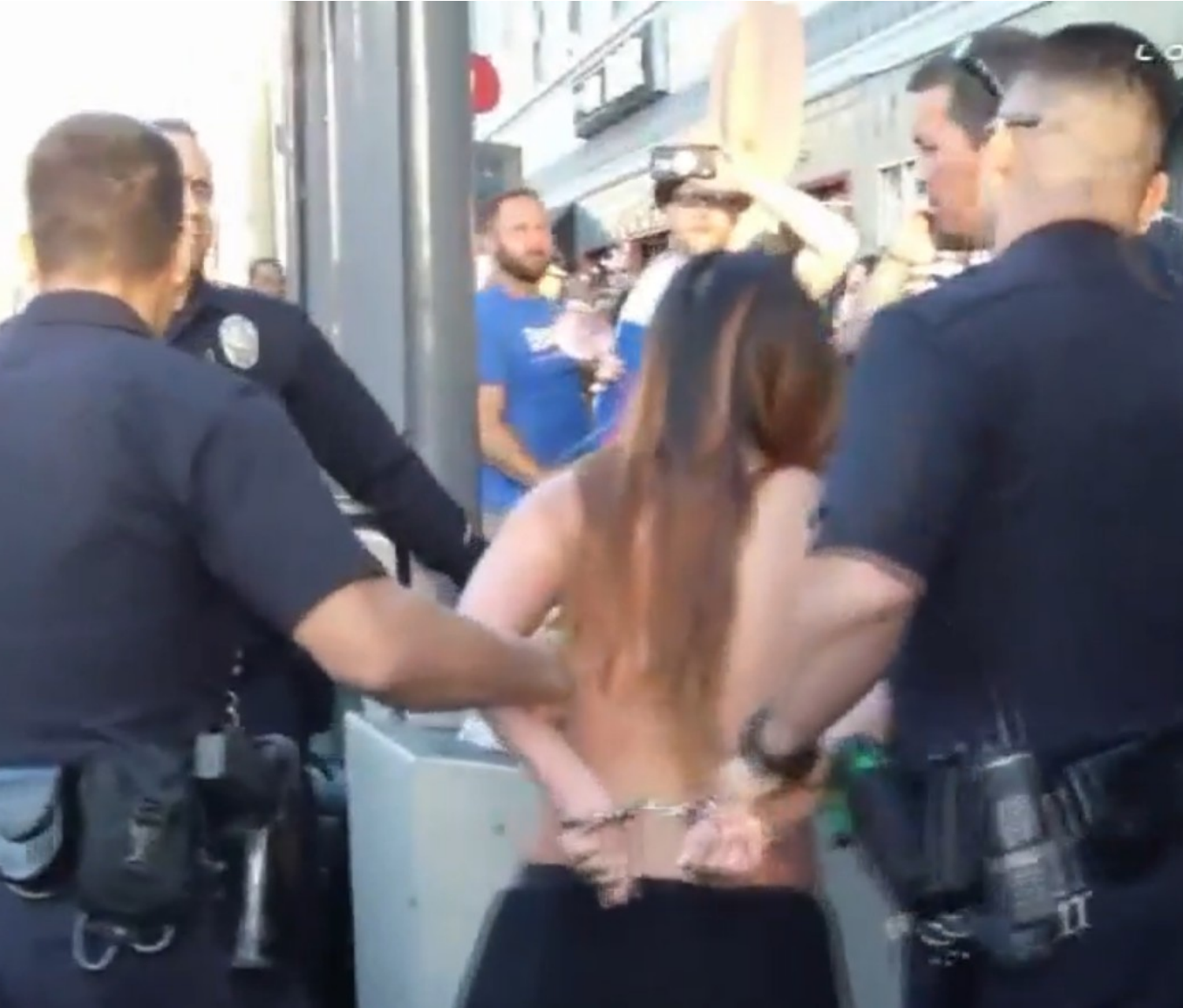
Můžeme jednat svobodně?

Můžeme jednat svobodně?

Můžeme jednat svobodně?

Můžeme jednat svobodně?

Můžeme jednat svobodně?

Co nás nutí jednat tak, „jak se očekává“?

Co nás nutí jednat tak, jak se očekává?

- Sociální fakt (Emile Durkheim)
- Sociální struktura
- Socializace

Co nás nutí jednat tak, jak se očekává?

- Sociální fakt (Emile Durkheim)
  - je vůči člověku vnější
  - má donucovací charakter
  - nepodlehnutí je spojeno s velkým sociálním nepohodlím
(styl oblékání, instituce manželství, monogamie, řeč...)
- Sociální struktura
- Socializace

Co nás nutí jednat tak, jak se očekává?

- Sociální fakt (Emile Durkheim)

- Sociální struktura

člověk může jednat relativně svobodně

ale v rámci strukturálních omezení

(můžu si vzít tričko černé nebo modré, ale růžové už je na hraně,
bez trička jít nemůžu)

- Socializace

Co nás nutí jednat tak, jak se očekává?

- Sociální fakt (Emile Durkheim)
- Sociální struktura
- Socializace

od malička se učíme, jak se chovat

získáváme vzory chování od blízkých, cizích lidí, z médií...

hrajeme role, naplňujeme očekávání

Socializace

- chování získá nějaký nadindividuální důvod (legitimizace)
- předává se dalším generacím v rámci výchovy (socializace)
  - primární (v rodině, blízké osoby)
  - sekundární (ve škole, v zaměstnání, pedagogické metody)
  - resocializace (vězení, sekta)

Socializace

- chování získá nějaký nadindividuální důvod (legitimizace)
  - náboženství
  - pohádky
  - společenská smlouva, zákony
  - zákony
- předává se dalším generacím v rámci výchovy (socializace)

Naše realita

- je sociálně konstruována...
  - ... veškerým naším jednáním
  - ... a jednáním všech ostatních
- Sociální (re)konstrukce probíhá neustále
- Peter Berger, Thomas Luckmann: Sociální konstrukce reality
- Na sociální konstrukci reality se podílí i „veřejný diskurz“ – média, filmy, celebrity

Sociální normativita

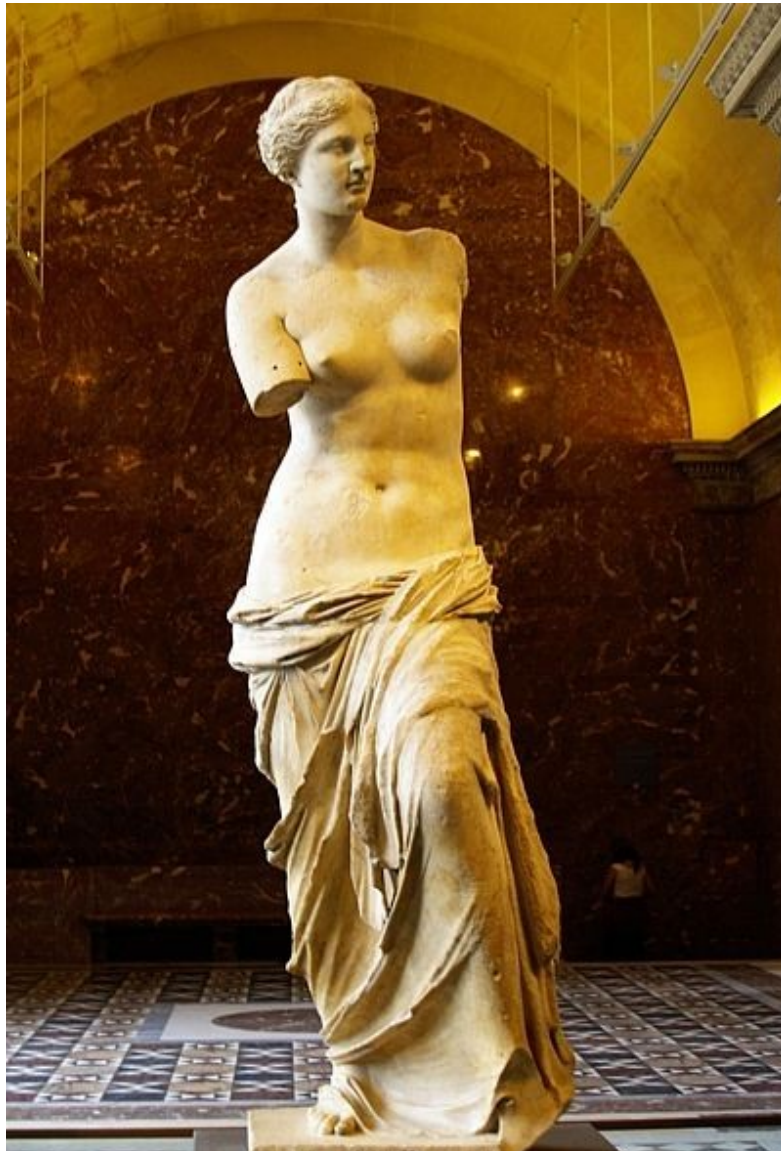
- co je „normální“, přijatelné
- média, filmy, celebrity
- pohádky
  - dobro / zlo
  - princ / princezna
  - (dva princové)
  - chudý a nevzdělaný vítězí
- přísloví

Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

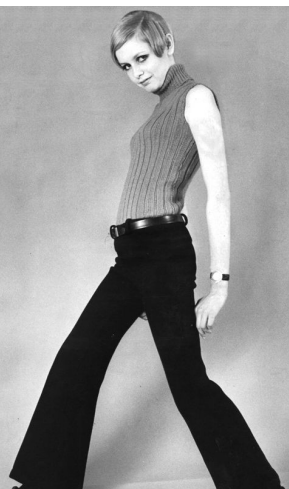
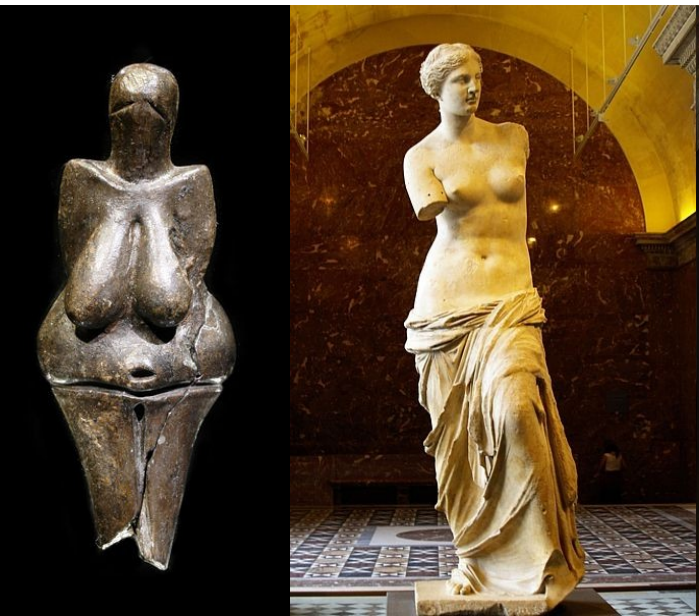
Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

- Muži: <https://youtu.be/3-tJ5erxh4Y>
- Muži: <https://youtu.be/DaSkMWVIFUU>
- Kluci: <https://youtu.be/gpTNJ06JxA0>
- Ženy: <https://youtu.be/M4z90wIwYs8>
- Svatby: <https://youtu.be/rKegRnTimFs>
- Dove: <https://youtu.be/iYhCn0jf46U>

Příklady

- co je „normální“, přijatelné
- média, filmy, celebrity
- pohádky
  - dobro / zlo
  - princ / princezna
  - (dva princové)
  - chudý a nevzdělaný vítězí
- přísloví

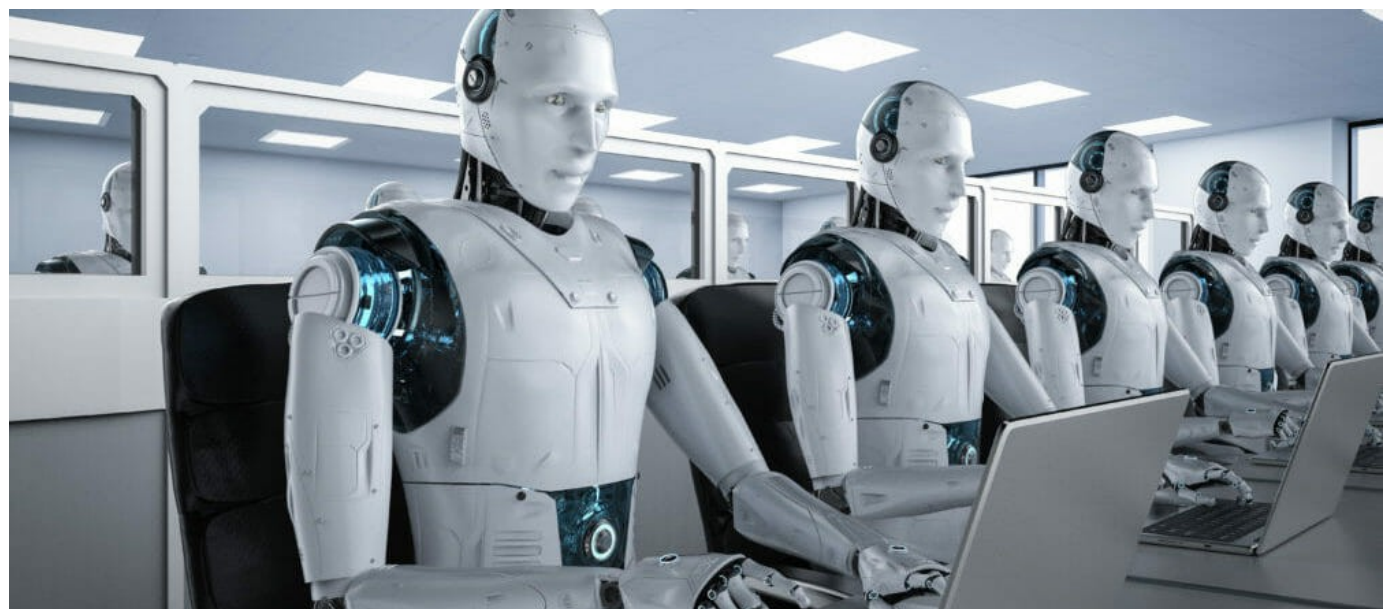
Sociální konstruktivismus, normativita

- Společnost na nás působí a omezuje nás v našem jednání
- My svým jednáním tato omezení neustále re-konstruujeme
- Pravidla chování se předávají mezi lidmi i mezi generacemi

Sociální konstruktivismus, normativita

- Společnost na nás působí a omezuje nás v našem jednání
- My svým jednáním tato omezení neustále re-konstruujeme
- Pravidla chování se předávají mezi lidmi i mezi generacemi

PROČ se teda nechováme všichni stejně?

Sociální konstruktivismus, normativita

- Společnost na nás působí a omezuje nás v našem jednání
- My svým jednáním tato omezení neustále re-konstruujeme
- Pravidla chování se předávají mezi lidmi i mezi generacemi

PROČ se teda nechováme všichni stejně?

Máme jinou výchovu

Máme jiný život, zkušenosti

Máme jiné cíle, potřeby

Výchova

- Co si odnášíme z rodiny?

povlečení

hrnce

buchty v ranci

peníze

...

kapitál

(Pierre Bourdieu)

Výchova

- Kapitál

ekonomický: peníze, majetek

Výchova

- Kapitál

ekonomický: peníze, majetek

sociální: vazby, kontakty

Každej je něčí známej!

<https://youtu.be/CMpzQeFKrYc>

Výchova

- Kapitál

ekonomický: peníze, majetek

sociální: vazby, kontakty

kulturní: vzdělání v nejširším slova smyslu

Výchova

- Sociální pole

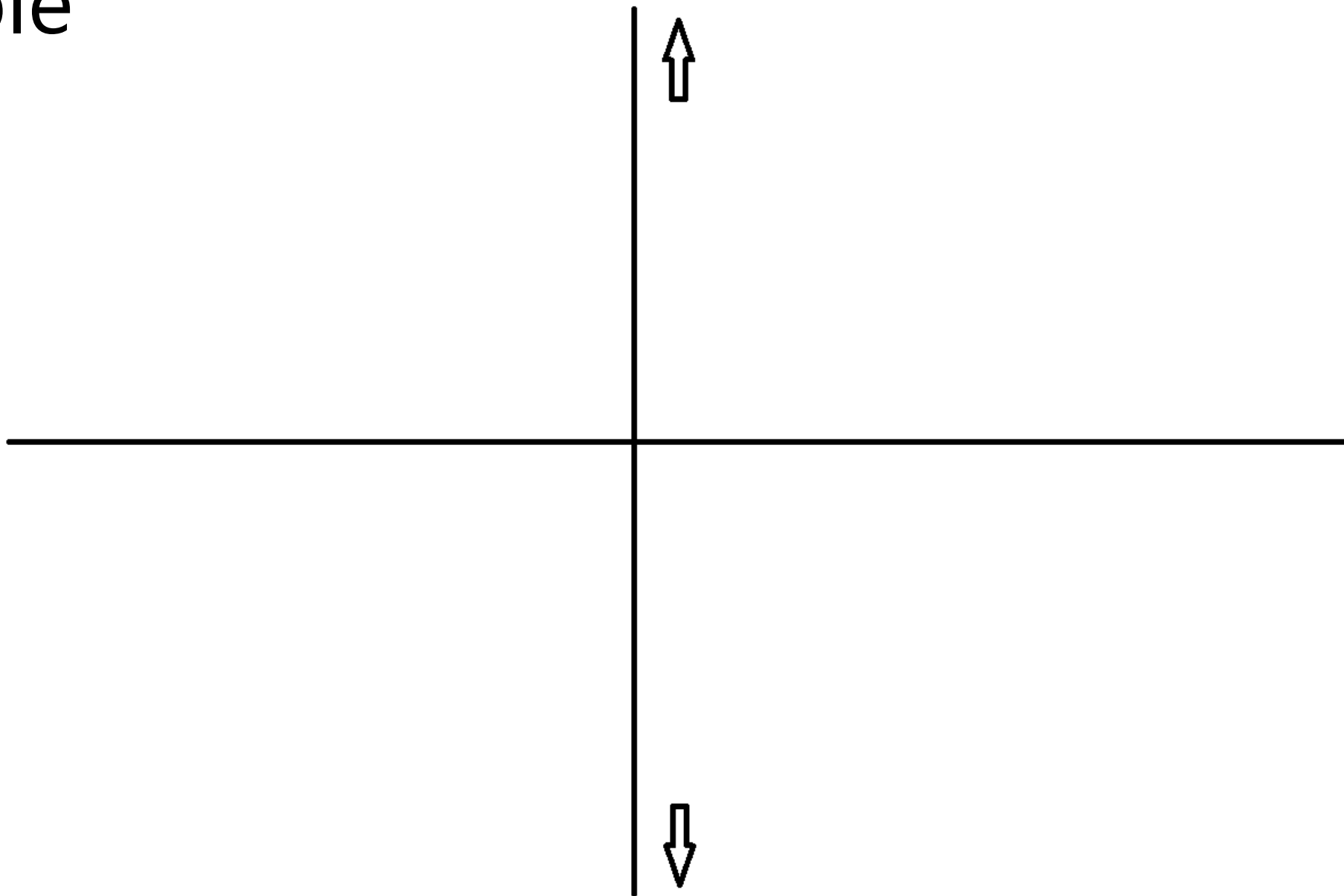
je strukturované podle jednotlivých kapitálů

podobní lidé tvoří shluky

lidé z jednoho shluku se podobně chovají

Sociální pole

Sociální pole

Sociální pole

profesoři

podnikatelé

úředníci

zdravotníci

EK-

EK+

KK+

KK-

dělníci
popeláři

Výchova

- Sociální pole

je strukturované podle jednotlivých kapitálů

podobní lidé tvoří shluky

lidé z jednoho shluku se podobně chovají – mají stejný habitus

- Habitus

vrozené dispozice vkusu

co je pro nás zajímavé • co nás baví • co nás přitahuje • čemu rozumíme • co považujeme za důležité • jak jsme schopni komunikovat

Habitus

- Lidé s určitým habitem (nízký kulturní kapitál) oceňují jen funkci
  - Jídlo je zdroj energie, nikoliv kulinářský zážitek
  - Hudba je jen zdroj rytmu pro tanec
  - Medicína je nástroj, který mi rychle pomůže (opravit) tělo
  - Škola je nástroj, který má moje děti vzdělat

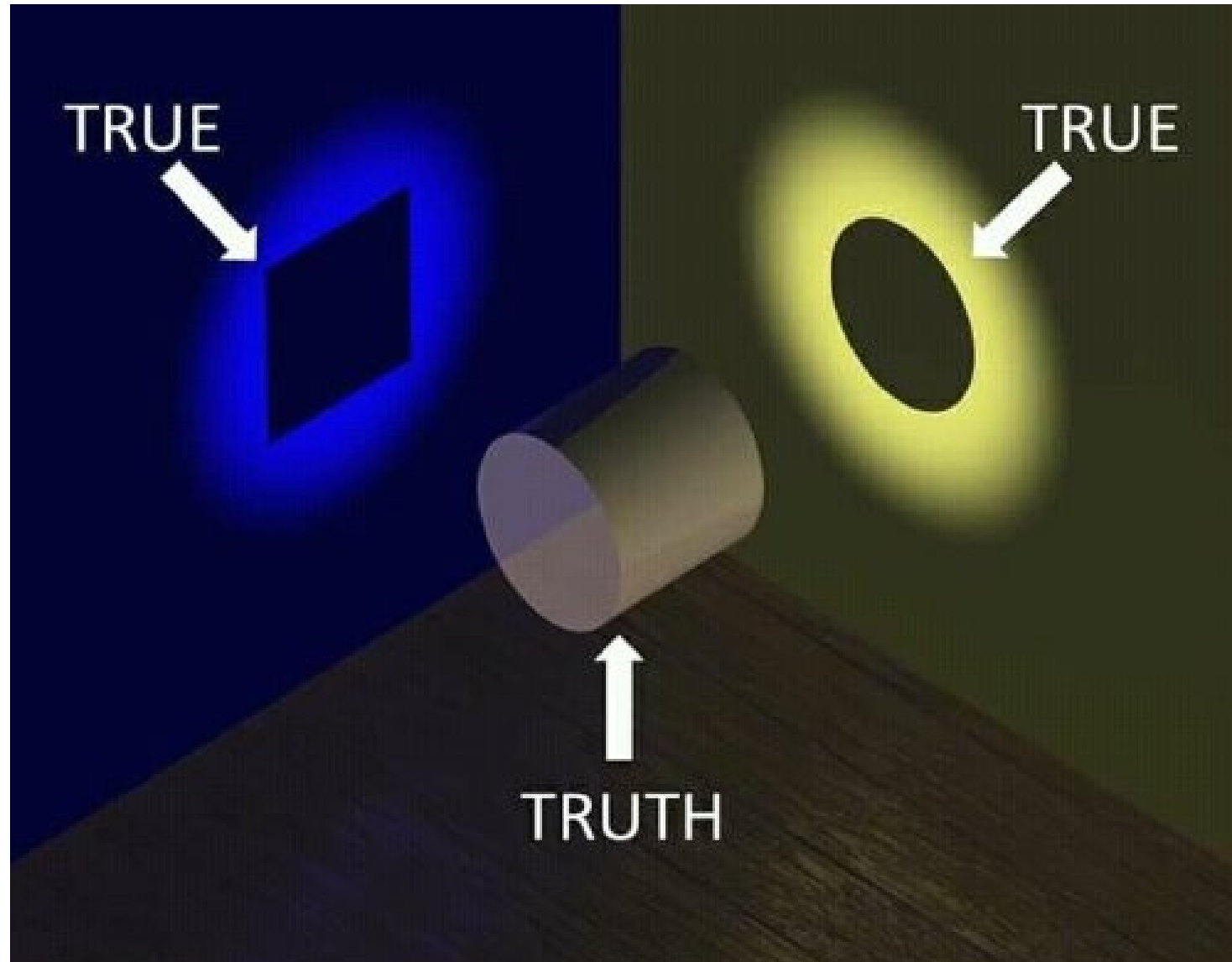
Mezigenerační reprodukce habitu

- Učitelé mají vysoký kulturní kapitál
- Děti z rodin, kde je vysoký kulturní kapitál, s nimi umí lépe komunikovat
- Učitelé je považují za chytré a lépe je známkují
- Učitelé si s nimi rádi povídají a tím je ještě více rozvíjejí

- VÝSLEDEK: školství oceňuje rodinné pozadí
a tváří se, že oceňuje znalosti

Rozdělení společnosti

- Společnost se tak rozpadá na skupiny lidí s různými charakteristikami
- Příslušníci jednotlivých skupin jednají podobně
- Jednotlivé skupiny se od sebe v jednání liší

Kdo má pravdu?

Sociálně podmíněná pravda

- Karl Mannheim: Ideologie a utopie (zač. 20. století)
- Demokratizace a rozšiřování volebního práva poprvé promíchali různé vrstvy obyvatelstva
- Zjistilo se, že každá skupina má jiné vnímání, jiné uvažování, jiné cíle

Sociálně podmíněná pravda

- Karl Mannheim: Ideologie a utopie (zač. 20. století)
- Demokratizace a rozšiřování volebního práva poprvé promíchali různé vrstvy obyvatelstva
- Zjistilo se, že každá skupina má jiné vnímání, jiné uvažování, jiné cíle
- Falešné vědomí: způsob vnímání pravdy určitou skupinou obyvatel
- Ideologie: falešné vědomí prosazované jako pravda vládnoucí třídou

Sociálně podmíněná pravda

- nejlepší porod je bez medikace
- nejlepší porod je do vody
- nejlepší porod je s doulou
- nejlepší porod je v nemocnici

Sociálně podmíněná pravda

- nejlepší porod je bez medikace
- nejlepší porod je do vody
- nejlepší porod je s doulou
- nejlepší porod je v nemocnici

covid je chřipečka

covid je smrtelná nemoc

covid je problém pro systém

covid je politická kauza

Sociálně podmíněná pravda

- Jak z toho ven? Můžeme poznat, co je skutečná pravda?

Sociálně podmíněná pravda

- Jak z toho ven? Můžeme poznat, co je skutečná pravda?
- Sociálně nezakotvená inteligence
- Směs lidí z různých sociálních skupin
- Díky vzdělání se z těchto skupin odpoutávají
- Díky vzdělání schopni nahlédnout různé pohledy a odhalit skutečnou pravdu

Sociologie vědění

existují způsoby myšlení, které nelze pochopit,
dokud neznáme jejich
společenský původ

každá skupina obyvatel má jiné
životní podmínky, proto jiné
názory a jiné jednání a jiné
vnímání pravdy

Dotazy a připomínky?

dosedel@fss.muni.cz